Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 118. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го ЧЕРВНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 22, 1954. No. 118. VOL. LXI.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ В ҐВАТЕМАЛІ

ПОВСТАНЦІ НЕ ЗУСТРІЧАЮТЬ СПРОТИВУ; ЗА КІЛЬКА ДНІВ ДУМАЮТЬ ЗВІЛЬНИТИ ВСЮ КРАЇНУ

Теґучіґальпа, Гондурас. — В суботу вибухла революція в Ґватемалі, яку заповідали від кількох днів ґватемальські втікачі, що перебували в державах Гондурас і Нікараґуа під проводом полковника Карлоса Кастілло Армаса. Повстанці перейшли до атаки з чотирьох пунктів, захопивши в перших боях два міста та два порти.. Один літак, неозначеної державної приналежности бомбардував порт Барріос та скинув бомби на військові бараки, що стоять недалеко столиці — Ґвателя Сиґі. Команда повстанців повідомляє, що революційні війська посуваються вперед майже без спротиву, але прокомуністичний президент Якобо Арбенц Гузман заявляє, що має надію, що його урядові війська переможуть повстанців. Повстанці зайняли два порти: Барріос — на атлантійському узбережжі, та один порт на узбережжі Караїбського моря. Повстанці зайняли вже міста: Моралес, Бананера й Еськвіпуляс — як про це повідомив ґватемальський делеґат до Об'єднаних Націй. В понеділок повстанці мають просити духовенство, щоб відправило Службу Божу „визволення" — на знак подяки Богові за допомогу в легкій початковій перемозі. Церква в Есквіпулясі — це найбільша церква в Ґватемалі, і ця Служба Божа має зробити велике враження на католицьке населення цілої держави. Останні вісті повідомляють, що немає постійного фронту, який вічно посувається вперед. Полковник Армас заявив, що він не має воєнної головної квартири, бо він видає накази зі свого мешкання, яке винайміив від університету. Повстанці заявляють, що їхня визвольна війна — це справа чисто внутрішньо - ґватемальська, бо ґватемальський нарід хоче скинути свій уряд, який підтримує комуністів. Полковник Армас заявляє, що його війська складаються з тисячів ґватемальців, які добровільно і самочинно повстали про комуністичного уряду.

Війська прокомуністичного ґватемальського уряду, ідучи в панцерному авті, патролюють вулиці столиці Ґватемаля Сиґі, на яку йде походом Визвольна Армія повстанців. Згідно з повідомленням повстанців, тисячі ґватемальських вояків переходить на бік повстанців, що швидко опановують важливі стратегічні пункти цієї центрально-американської країни.

Мендес-Франс створив новий уряд Франції

Париж. — Новий французький прем'єр Мендес-Франс склав уже цілий новий кабінет. Після того, як соціялісти і народні республіканці відмовились прийняти міністерські портфелі, новий уряд складається найбільше з радикалів і де-ґолістів, себто насправді має знову характер центро-правий. Найважливішою зміною в ньому є те, що з уряду Франції відійшли два політики, що керували майже безперервно закордонною політикою від часу прогнання з Франції німців, а саме Бідо і його теперішній заступник, колишній прем'єр і міністер — Шуман. У новому кабінеті Мендес-Франс є прем'єром і одночасно міністром закордонних справ. Військовим міністром став генерал Кайзер, де-ґоліст, автор резолюції проти західнього пакту Оборонної Спільноти, що її прийняла в минулому тижні військова комісія французького парляменту. Міністром фінансів залишився Фор. Мендез-Франс виїде в перших днях тижня до Женеви, бо він зобов'язався або впродовж місяця довести до перемир'я в Індо-Китаї, або зректися. В кілька годин після складення нового французького уряду, англійський міністер закордонних справ Іден і державний підсекретар Смит приїхали до Парижу й мали окремо наради з Мендесом-Франсом.

Приготовляють перемир'я в половині Індо-Китаю

Женева. — На пропозицію Франції, після жвавої дипломатичної підготови за кулісами Женевської конференції, рішено негайно приступити до виготовлення подробиць перемир'я у двох менших державах Індо - Китаю, Ляосі і Камбоджі. Основою тих переговорів стала фармула про відкликання „всіх чужих військ і чужого військового персоналу" Державний підсекретар Смит звернув увагу, що та формула перечить суверенному праву Ляосу і Камбоджі користати з військово-технічної помочі тих, яких вони хотіли б запросити, і що та формула ставить в упривілеєне становище комуністів, що в найближчому сусідстві мають червоний Китай. Однак ген. Смит заявив, що не буде противитися, якщо всі інші учасники конференції погодяться.

Пропам'ятні таблиці на історичних місцях України

Як подає советська преса, 30 травня в Чигирині, біля Богданової гори, встановлено ґранітовий постамент з меморіяльною таблицею на пам'ятку 300-річчя „возз'єднання", на якій написано, що в 1648 — 1654 рр. тут була резиденція Богдана Хмельницького. В селі Суботів встановлено надгробну плиту, на якій вирізьблено: Тут похований в 1657 році великий син українського народу, видатний державний діяч і полководець Богдан Хмельницький". Про те, що Богдан Хмельницький був гетьманом України — не згадано. Того ж дня в м. Нікополі на площі ім. Богдана Хмельницького відкрито меморіяльну таблицю, на якій написано: „На цій місцевості знаходилась Запорозька (Микитинська) Січ. В 1648 році в цій Січі запорозькі козаки обрали Богдана Хмельницького гетьманом України". А в селі Капулівці, Нікопольського району, поруч з могилою „споборника Богдана Хмельницького, кошового отамана Івана Сірка, теж встановлено меморіяльну таблицю з таким написом: „На цій місцевості знаходилася Запорозька Січ, яка була центром запорозького козацтва і відіграла проґресивну ролю в історії українського народу". Автори цього напису промовчали, що Запорозьку Січ, яка справді відіграла проґресивну ролю, зруйнувала в 1775 році „проґресивна" Москва, що й досі плюндрує Україну та її культуру.

„РУКИ ГЕТЬ ВІД ЦЬОГО КОНТИНЕНТУ" — ПЕРЕСТЕРІГАЄ АМЕРИКА МОСКВУ

ГОСТРА СУПЕРЕЧКА МІЖ ПРЕДСТАВНИКАМИ ЗДА І СССР НА РАДІ БЕЗПЕКИ ОН У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ СПРАВОЮ ҐВАТЕМАЛІ. — ЗАМОВЛЕНІ КОМУНІСТИ ДЕМОНСТРУЮТЬ НА ҐАЛЕРІЇ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ

Об'єднані Нації. — В неділю 20 ц. м. відбулось мерщій скликане засідання Ради Безпеки Об'єднаних Націй, згідно з телеґрафічною просьбою уряду Ґватемалі, що оскаржив Гондурас і Нікараґую у збройній аґресії. Зокрема Ґватемаля в її телеграфічній скарзі закинула З'єдиненим Державам, що вони підтримують змовників, які діють — мовляв — „за спонукою закордонних монополістів." Делеґат ЗДА в Об'єднаних Націях, амбасадор Кебот Лодж, який в цьому місяці головує в Раді Безпеки, заявив, що кожна навіть найменша держава має право відклику до ОН, коли тільки почуває себе загроженою, і негайно скликав 11-ти членну Раду Безпеки. На початку драматичного 5-ти годинного засідання Рада Безпеки вислухала спершу делеґата Ґватемалі, д-ра Кастілльо-Арріолі, який в одногодинній промові запевнював, що Ґватемаля паде тепер жертвою збройної інвазії з-зовні та домагався санкцій супроти напасників, згідно з чартером ОН. — Зате Франція піддержувана двома південно - американськими державами, а то Бразилією і Колюмбією, зголосила внесення, щоб справу передати Раді Американських Держав. Цей внесок перейшов всіми 10 головами членів Ради Безпеки, а її 11-тий член — СССР — голосував проти і зголосив проти того рішення 60-те з черги „вето". (59-те „вето" СССР було 3 дні раніше проти висилки обсерваторів до ОН до Сіяму). За резолюцією Ради Безпеки — всі воюючі тепер сторони повинні негайно припинити збройні дії. Рада Безпеки має вислати негайно обсерваторів до Ґватемалі, які мають звітувати про тамошню ситуацію. Пропозицію Франції прийнято після того, як делеґат ЗДА, Кебот Лодж, заявив, що за наспілими з Ґватемалі інформаціями нема там збройної аґресії з-зовні, а ведеться революція ґватемальців проти ґватемальців. Між делеґатом ЗДА і делеґатом СССР Царапкіном прийшло до гострої виміни слів, бо Царапкін намагався використати нагоду для атак на З'єдинені Держави, як винуватця теперішньої ситуації в „воле- і миролюбній" Ґватемалі. Під час тієї гострої виміни слів, Кебот Лодж різко звернувся до Царапкіна: „Я перестерігаю представника СССР, щоб його країна тримала свої руки геть від американського континенту". Під час засідання Ради Безпеки заля і ґалерія для публіки були вщерть виповнені членами Об'єднаних Націй і гістьми. На ґалерії для публіки приявні там, очевидячки згори замовлені й навчені комуністи, чотирикратно демонстрували на честь Царапкіна, оплескуючи його і вигукуючи. Врешті сторожа очистила ґалерію, а одного з демонстрантів, який поводився найбільш провокаційно і потім хотів втекти, притримано і вилеґітимовано: це 28-літній Люїс Каплан. Його відіслали до шпиталю для умово хворих на обсервацію.

Інформаційна Аґенція ЗДА про комуністичний колоніялізм

Вашинґтон. — Директор Інформаційної Аґенції ЗДА Теодор С. Стрейберт у промові в Крайовім Пресовім Клюбі заявив, що ця аґенція вирішила виявляти комуністичний колоніялізм в Азії, який здійснюють російські й китайські комуністи, хоч у своїй пропаґанді говорять про „визволення" азійських народів. Комуністи кричать про „американський колоніялізм", хоч Америка не приєднала до себе жадних чужих територій, як це зробили російські комуністи в Европі, а китайські в Азії після другої світової війни. Стрейберт заявив, що азійські народи досі ще не розуміють як слід комуністичного імперіялізму і не бачать загрози в „міжнародній комуністичній змові проти свободи народів". Азійські народи, сказав Стрейберт, бояться комунізму тільки як соціяльної програми, яка загрожує поступові і матеріяльному добробутові.

Вилсон твердить, що ЗДА випереджують комуністів на два-три роки

Квантіко, Ва. — Секретар оборони Чарлз Вилсон промовляв на конференції 160-ох військових і цивільних плянувачів державної оборони і заявив, що ЗДА все ще на два - три роки випереджають комуністичний бльок щодо озброєння. На цих зборах промовляли й інші промовці, які стверджують, що Совєти здоганяють ЗДА під оглядом військової техніки. На цю конференцію прибув і президент Айзенгавер. Асистент секретаря оборони для дослідів і розвитків Доналд А. Кворлес сказав таке: „Мусимо прийти до висновку, що баланс нашої технічної позоції в порівнянні із Совєтами — менше корисний для нас тепер, як це було перед роком". Він казав, що Совєти здоганяють ЗДА, і тому ми мусимо собі це усвідомити, хоч ми маємо великі осяги в ділянці нової зброї впродовж останнього року: 1. Спущення на воду атомового підводного судна „Навтілюса" в січні цього року та випробування водневої бомби на Островах Маршалля на весні цього ж року. По совєтському боці Кворлес відзначив такі здобутки: воднева експльозія 12 серпня 1953 року, і показ нових бомбовиків під час паради 1 травня цього року, які нагадують американські моделі B-47 і B-52. „Досвід учить нас, щоб ми не думали про те, що на багато років випереджуємо техніку країн, що поза залізною куртиною" — казав асистент секретаря оборони. Він назвав комуністів „добрими конкурентами", і тому закликав ЗДА використовувати найкращі і найновіші наукові здобутки, щоб втриматися на передовому місці.

Совєтські дипломати „оглядають" промислові райони ЗДА

Вашинґтон. — У політичних колах звертають увагу на те, що члени совєтської амбасади в Вашинґтоні якось дуже зацікавилися „красою промислових районів ЗДА". Урядовці державного департаменту і Сентрал Інтеліджене Ейдженсі дивуються, що вже друга група совєтських дипломатів поїхала автами оглядати ці важливі для оборонної продукції райони. До другої групи совєтських „туристів" належать: Міхаіл Н. Смірновський та Іван Н. Кузін перші секретарі амбасади. З ними поїхали ще Іван П. Азаров — третій секретар і Лев Д. Ілін — урядовець амбасади. Вони їдуть через Річмонд, Ролі, Чарлстон, Саванна, Мейкон, Атланта до Бірмінґгему — сталевого району, а повертатимуть через Четтенуґа, Ноксвіл, Луїсвіл, Сінсіннаті, Чарлзтавн, Вест Вірджінія — до Вашинґтону. Місяць тому таку саму „прогулянку" відбули перші секретарі амбасади Алєксєй Сорокін і Александр Зінчук, Сєрґєй Петров — другий секретар амбасади та аташе Юрій Астаф'єв. Вони „оглянули" Сінсіннаті, Дейтон, Індіянополіс, Шікаґо, Мілвокі і Пітсбурґ. В цей самий час „оглядав" Каліфорнію ляйтенант-полковник С. С. Фйодоров.

Стан здоров'я Трумана задовільний

Кензас Сиґі, Мо. — Лікарі заявляють, що стан здоров'я бувшого президента Геррі С. Трумана задовільний. Кілька годин після операції бувший президент вже міг сидіти в кріслі, і лікарі заявляють, що він буде пробувати ходити. Труман захворів ще в п'ятницю і мусів залишити виставу в театрі після першої дії. Він думав, що це недиспозиція шлунка, але лікар ствердив, що треба оперувати сліпу кишку. Під час операції виявилося, що треба було вирізати ще й жовчевий мішочок. Пані Труман повідомила свою доньку Марґарет, яка виступає як артистка в літньому театрі в Пенсилвенії, щоб продовжувала свої виступи, бо стан здоров'я батька задовільний, і не треба, щоб Марґарет приїздила до хворого.

Воднева бомба спричинила зміну заряджень на автострадах

Вашинґтон. — Адміністрація Цивільної Оборони повідомляє, що треба змінити дотеперішні зарядження про рух на автострадах під час ворожого налету. Досі публіка не мала права вживати більших шляхів на випадок можливого налету ворожих літаків. Адміністрація Цивільної оборони приготовляє інструкції стейтовій владі в тому дусі, що всі автостради мають бути відкриті для цивільного населення, яке масово залишатиме міста. Стейтова влада має наказати геть забрати написи, які забороняли вживати автострад цивільному населенню під час ворожого налету. Ці написи коштували тисячі долярів, і їх видали тоді, коли вся цивільна людність має ховатися до протилетунських сховищ на випадок небезпеки, щоб вільними автострадами могла прибути до міста допомога. Після випробування водневої бомби, яка може знищити цілі центри міст, змінили попереднє зарядження, і дозволено цивільній людності втікати в гори, поза великі міста.

УКРАЇНСЬКІ НАУКОВЦІ З УВАН ПІДСУМОВУЮТЬ СВОЇ ОСЯГИ

Ню Йорк. — В суботу 19. червня ц. р. у приміщенні Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку відбулися річні Збори членів Української Вільної Академії Наук у ЗДА, членів Фундації УВАН у ЗДА і прихильників української науки. Голова УВАН у ЗДА, проф. М. О. Ветухів, відкриваючи збори сказав, що ті збори відзначають закінчення 3 років праці керівних органів Академії і тому у своєму звіті говоритиме не тільки про один минулий рік, а коротко з'ясує діяльність УВАН в ЗДА за 3 роки. — На пропозицію М. Ветухова збори вшанували пам'ять померлого недавно президента УНР А. М. Лівицького і всіх членів та співробітників УВАН, що відійшли за останніх 3 роки. Свою доповідь проф. М. Ветухів почав від твердження, що за 3 роки УВАН в ЗДА дала певний дорібок — публікації, — які тепер стоять на поличках найбільших бібліотек світу. Регулярні видання 1-го англомовного наукового журналу промостили шлях українській проблематиці у світову науку. Видано теж низку наукових творів українською мовою. Тепер УВАН, крім видання наукових праць українською і англійською мовами, здобула можливості видавати також мистецьку і мемуарну літературу, діставши на це, як і НТШ, допомогу від Східньо - Европейського Фонду. Загалом від Сх.-Европейського Фонду УВАН дістала за три роки 58,500 долярів (Крім індивідуальних стипендій і останніх долярів 30.000 на видавництво. — Праця українських вчених знаходить належну оцінку в інтелектуальних колах вільного світу. Проф. Ветухів зацитував листа до Академії від президента Колумбійського університету Кірка, в якому підкреслено заслуги УВАН в праці для здійснення ідей, під якими проходить святкування 200 річчя Колумбійського університету: „право людини на знання і на вільне використовування його". Президент Колумбійського університету висловлює у своєму листі також задоволення з того, що є члени УВАН, які належать до колективу працівників його університету. — Проф. Ветухів далі поінформував про наукові конференції УВАН. Зазначив, що українські вчені ступнево завойовують собі місце в американській науці. У дискусії забирали слово пп. — Дам'ян Горняткевич, Єфремов, Петриченко, Д-р. Демидчук, Косаренко-Косаревич, Могилін і ін. Прийнято відповідні резолюції з позитивною оцінкою наукової і видавничої діяльності УВАН і з висловленням подяки Сх.-Европейському Фондові за його велику допомогу, як також українським організаціям і членам Фундації, які жертвенно підтримували УВАН. Висловлено теж у резолюціях побажання під адресою УКК й інших українських організацій, щоб вони більше уваги приділювали допомозі УВАН. Після офіційної частини Зборів, відбулася, у неофіційній частині товариська гутірка за часм. Присутніх було коло 100 осіб.

Місія генерала Ван Фліта

Токіо. — Провал переговорів про об'єднання Кореї в Женеві призведе до ревізії американської воєнної політики на Далекому Сході — вважають у військових колах в Токіо. Ген. Ван Фліт, особистий делеґат през. Айзенгавера на Далекому Сході, їздить тепер між Японією, Кореєю та Формозою і детально студіює всі ті військові проблеми, з яких має предложити Президентові свої рекомендації. На загальну думку ці рекомендації підуть в двох головних напрямках: 1) чимскоріше побільшити південно-корейську армію включно з летунством, і вивінувати її модерною зброєю, і 2) створити на тихоокеанських американських базах сильні військові резерви, що їх можна було б перекидати негайно на найбільш загрожені місця на Сході. До цих заходів належить буцімто вже перенесення американських важких летунських з'єднань з Японії далі на Сьд, на острів Гуам, де вони безпечніші перед совєтською атакою і не стягають на Японію небезпеки відплатного совєтського бомбардування. Погрози президента Рі, що він маршуватиме на північ — не беруть надто поважно, проте ці погрози таки мусять зв'язувати у Північній Кореї мільйон китайського війська. Можливість, що червоні китайці випередять Чіянґ Кай-шека й самі заатакують Формозу — це окрема військова проблема.

ЗАГ. ЗБОРИ ЦЕНТРАЛІ УКАО „ОБНОВА"

Ню Йорк, Н. Й. — В неділю 20 червня 1954 року в залі Академії св. Юра в Ню Йорку відбулися Загальні Збори Централі Українського Католицького Академічного Об'єднання „Обнова", на які прибуло 40 делеґатів із 58 голосами. Делеґати були з таких Відділів: Ню Йорк, Филаделфія, Шікаґо і Рачестер. В церкві св. Юра відправлено Службу Божу в намірення членів і Панахиду за померлих членів Об'єднання. Зборами проводив проф. М. Чубатий. Виголошено та відчитано низку привітів. Після звітів і довшої дискусії вибрано нову Управу УКАО „Обнова" в такому складі: д-р В. Ленцик — голова; д-р П. Ісаїв — заст. голови й ідеологічний референт; д-р Перейма — секретар; І. Рицар — скарбник; ред. Зиблікевич — пресовий референт; директор Спринський — орґаніз. референт і д-р Рибак — референт зв'язку. Після реферату д-ра П. Ісаєва „Вибрані світоглядові проблеми" прийнято резолюції, в яких закликається українську католицьку інтеліґенцію до праці над поглибленням релігійного життя серед нашого народу.

В АМЕРИЦІ

● В Лос Анджелесі заарештовано Рудольфіну Ланґфорд, бувшу австрійську графиню Авершперд, за те, що виставила без покриття чеки на суму 1,400 долярів.

● Міська Рада Шікаґо, після трирічних нарад, вирішила в найближчих днях запровадити в місті флюоризацію води, як засіб проти нищення зубів у шкільної дітвори.

● Анні Ме Олґуд Джовнес із Балтимору домагається 100,000 долярів відшкодування за те, що лікар Ч. Р. Едвардс під час операції залишив у її шлунку медичні кліщі, які витягнено під час другої операції.

● Айра С. Ло з Фестусу в стейті Монтана забрав назад свою скаргу, в якій домагався від тютюнових фабрик 250,000 долярів за те, що, курячи цигарки, дістав пістряка, внаслідок чого йому витяли 1952 року частину легенів. Він і його адвокат відмовилися вияснити причину, чому так зробили.

● Міський урядовець А. Е. Фронтера заявив, що власники авт у Ню Йорку зможуть дістати задарма нову податкову марку, якщо доведуть, що їм украдено податковий значок. Але як довести, що марку хтось украв?

● Бенсон Форд, віце-директор Форд Мотор Ко, повідомив, що 19 червня цього року ця фірма випродукувала мільйонове авто. Минулого року мільйонове авто випродуковано на сім тижнів пізніше.

● Нюйоркський сенатор Айвес заявив, що він не думає кандидувати на становище ґубернатора, яке звільнилося після того, як ґубернатор Дюї відмовився ще раз кандидувати. Визначні республіканці натискають на ґубернатора Дюї, щоб не відмовлявся кандидувати.

В СВІТІ

● Під час маніфестаційного відзначування в Західньому Берліні роковин повстання в Східній Німеччині 17 червня — багато молодих комуністів зі Сходу вдерлися до Західнього Берліну. В сутичках 15 цивільних осіб і 3 поліціянтів ранено. Заарештовано 46 осіб, в тому числі 7 комуністичних молодців.

● 196 осіб дістало сонячний удар в Західньому Берліні, коли 50-тисячна юрба зібралась перед будинком міської управи в Західньому Берліні, демонструючи з нагоди перших роковин повстання в Східній Німеччині.

● Перших 5 американців в Індо-Китаї попали в комуністичний полон. Це — члени американської технічної летунської дружини, висланої до Індо-Китаю для вишколювання французького летунського персоналу, що має користуватись американськими літаками. Цих 5 техніків поїхали „джіпом" до затоки купатися і там схопили їх партизани. Американці не беруть участи в боях.

● „Хай живе червона Тунісія!" — карточка з таким написом була причеплена до тіла вбитого арабського шейха. Це — явний доказ, що комуністи використовують націоналістичний рух арабів і ширять терор проти французів і самих арабів, щоб тільки сіяти неспокій. В країні появились банди, які тільки грабують і вбивають. З Дакару за 2,500 миль прибули літаками до Тунісії французькі парашутисти, щоб скріпити відділи французької і арабської поліції.

● В Пакістані обмежать свободу руху членів совєтської амбасади. Заповіджено це в столиці Пакістану Карачі, як репресію у відплату за обмеження свободи руху представників Пакістану в Совєтському Союзі.

● Підпільна організація „Ірляндська Республіканська Армія" примусила кінооператорів у кількох кінах Дубліну висвітлювати гасла цієї організації, які закликають до збройної боротьби проти Англії, за об'єднання обох частин поділеної Ірляндії.

● 6,000-річну оселю розкопують недалеко містечка Вершеба в пустині Неґеб на півдні Палестини. Розкопинами керує департамент старовинностей при ізраїльському уряді. Знайдено вже багато хатнього посуду, амулетів, різних предметів щоденного вжитку. Фахівці твердять, що ці знахідки походять з 4-го тисячоріччя перед нар. Христа.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАЙВЕ ВИДОВИЩЕ

Намагання сенсаційної преси та певних кол, в першу чергу лівих, не тільки скомпромітувати сенатора МекКарті, але й позбавити його проводу в сенатських комісіях, а то й викинути з Сенату, довели до того, що переслухання в справі конфлікту між ним та Армією тягнулись аж 36 днів. Завинив цю проволоку теж і МекКарті своїм втручанням у переслухання. Впродовж 36 днів ми були свідками таких сцен, за які треба паленіти соромом. Але хто знає Америку, той знає теж і те, що й такі речі тут скоро забуваються. Інакше в світі, який саме по таких речах судить Америку. Тут З'єдинені Держави потерпіли багато, і то головно через сенсаційну пресу, яка змальовувала сенатора МекКарті якимсь демоном, другим Гітлером чи Муссоліні, демагогом, що поставив себе вище від законів країни, конституції та президента. А МекКарті своєю непогамованістю, грубою поведінкою та легковажними нападами на екзекутивну владу і військовий провід давав знов щораз свіжий матеріял для щораз нових сенсацій. Вже самий факт, що в центрі спору між Армією та сенатором МекКарті стояла особа звичайного вояка Шайна, яким обидві сторони „торгували" в справі взаємних уступок, вказував би, що тут маємо до діла з якоюсь опереткою чи фарсою. Тому не диво, що ці переслухання виглядали в очах багатьох американців на циркове видовище, а не на якесь дійсно серйозне діло. За те, що так сталося, відповідає, одначе, більше чинників, а не тільки МекКарті. Отже відповідає теж і провід Републіканської партії, в тому числі й президент Айзенгавер, що є начальним командантом Армії. Немає сумніву, що все це відіб'ється при осінніх виборах, хоч роля демократів у цій справі теж не дуже славна. Вони ж постійно заявлялись проти скорочення переслухань, в надії, що це видовище скомпромітує Републіканську партію та її провід, а тим самим допоможе демократам восени при виборах.

Проте, було б великою помилкою не добачати навіть у тому цирковому видовищу дещо серйозного, навіть дуже важливого, на що Конґрес буде тепер змушений звернути пильну увагу. Це такі питання:

Як далеко сягає компетенція конґресових комісій? Яка є влада їх голов? Чи можна урядовцям передавати комісіям законодатної влади та їх головам тайні інформації? Як збалянсувати відношення між законодатною та екзекутивною владами (в тому числі і збройною силою), щоб не доходило до тертя?

Уже останнє питання, яке стало дуже актуальним у спорі між Армією та МекКарті і яке існувало вже давніше, є таке важливе, що Генсон В. Болдвин приходить до висновку, що коли б воно було тепер позитивно вирішене, то це становило б „початок нової й здорової доби". Значить, є й користі з цього переслухання. Та це не міняє факту, що — як пише „Боффало Кор'єр—Експрес" — „Америка не може гордитися тим видовищем, і то під кожним оглядом". „Ди Нью Йорк Дейлі Ньюз" твердить, що „мільйони американців усвідомили собі тепер небезпеку збоку комуністичних змовників", але „Нікербакер Ньюз", з Олбані також має рацію, коли припускає, що Америка, як цілість, ніколи навіть не обрахує, якої великої шкоди завдали їй ці переслухання. Таких різних коментарів буде ще багато.

Сенатор МекКарті при кінці ґратулював своєму головному противникові, яким був оборонець Армії, адв. Джозеф Н. Велч. Він заявив, що Велч „поводився згідно з американською традицією, вживаючи доброї, твердої й грубої методи", на що Велч відповів: „Ви вели дуже добру боротьбу, але за справу, яку, на мою думку, неможливо було виграти". Чи воно так є, як вони обидва заявили, можна сумніватись, але що того роду розмови між противниками, по „файті", належать до американської традиції — це правда.

Головне тепер те, щоб не припинялась акція проти комуністів і щоб вона була ведена конґресовими комісіями в такий спосіб, щоб не було більше потреби в таких видовищах, як це було зі спором між Армією і Мек Карті. Бо як би не критикувати і обмежувати МекКарті, з цього багато користи не буде, навіть тоді, коли б він змінив свої методи, якщо одночасно не буде повної кооперації урядових чинників з конґресовою комісією для розсліду протиамериканських діянь.

„Неспроможний зрозуміти"

Чергова комедія в Женеві набрала драматичного змісту після того, як виявилося, що Кремль за той час, коли водив за носа наймудріших мужів Заходу, рішуче діяв в Азії й що червоні „голуби миру" з Женеви долітали мінами й бомбами на передмістя Ганою, готуючи чергову перемогу комуністам.

Якщо Кремлеві вдасться зорганізувати ще кілька подібних конференцій, то завоювання Сіяму й Бірми забезпечене.

Недавня заява обуреного сенатора Александра Вайлі про те, що Росія настільки виявила себе в Женеві, що вільний світ зможе об'єднатися для спільної дії в південно - східній Азії, побільшує собою десятки подібних заяв після кожної наради з росіянами, які залишаються тільки заявами й бліднуть при кожному натякові Москви про „мир".

Читаючи про самогубне засліплення Заходу, мені постійно пригадується припадковий знайомий, — звичайний підсовєтський громадянин. Людина без якихось особливих здібностей, майже без освіти, але людина, що побувала під „сонцем сталінської конституції". Це було давно. Кінчилася війна в Китаї. Цей громадянин на моє припущення, що тепер на черзі Европа, посміхнувся:

— Що? Нічого подібного! Ось трохи вимуштрують війська й підуть на Корею... А потім вимуштрують ще більше війська й підуть на Тібет, а потім підуть на Індію, Сіям і Індо - Китай, а потім — на Персію, а потім...

— Чого ж їм ходити?

Підсовєтський громадянин спочутливо поглянув на мене:

— Ех, гнила ви Европа!..

Тепер очевидно, що він мав усі підстави назвати мене „гнилою Европою". І очевидно, що коли б Черчил пройшов семінар совєтознавства у мого співбесідника, то волів би викурювати свої сиґари десь на дозвіллі, ніж на 25-ій безнадійній конференції.

Зрештою, коли люди, які представляють собою вільний світ, постійно посміхаються до тих, що рабство зробили підставою своєї економічної й політичної могутности, то рабовласники переконані, що все „окей". Якщо тисячі документів і свідків не можуть спонукати світ волі не подавати руки катам людства, то як можуть цей світ переконати кількадесят невдалих нарад в тому, що ці наради — лише засіб обдурення.

У свіжій книзі лейт. - генерала Л. К. Траскотта, мол. (Lt. General L. K. Truscott, Jr., Command Missions, N. Y., 1954) знаходимо цікаві вислови цього заслуженого вояка, який по закінченні війни очолював Третю армію, себто фактично розв'язував найскладніші проблеми повоєнної Західньої Европи, де тоді опинилися мільйони втікачів з-під Совєтів.

Автор стверджує, що росіяни домагалися від американців репатріювати всіх утікачів, і викрадали їх. „Зроблено зусилля репатріювати дві або три сотні українців, які цього не бажали... Коли вояки (американські) увійшли до таборів... то там зчинялася дика гістерія". Люди кидались до церков, оточували престоли — однаково чоловіки, жінки й діти. „З пів тузеня або й більше намагались покінчити життя самогубством, перетинаючи ножами жили" (стор. 520).

Для автора була „разючим явищем" ненависть балтійців, поляків і українців до Совєтів. Він дивувався: „Я ніколи не був спроможний зрозуміти, пощо Совєти так наполягали на репатріяції їх, без огляду на те, чи вони бажають повернутися, чи ні".

Автор, теж цілком резонно, сумнівається, чи в Ялті, де ухвалено повернути Сталінові втікачів, „приходило Рузвелтові й Черчилові на гадку, що не всі цього забажають".

Отож фактичний керівник великої частини Европи, що повсякденно мав безліч справ з червоними, щиро дивувався, чому Кремль хоче повернути тих, які цього не бажають. Чи повірив би автор, коли б йому тоді сказали, що червоні домагаються репатріяції тільки для того, щоб позабивати втікачів?

Чи вірять тепер керівники західньої політики, що Кремль лише для того погоджується на різні наради, щоб за час цих нарад краще озброїтися проти тих, з ким нараджується, і приспішити їхнє знищення?..

Щоправда, 4-го червня державний секретар Дж. Ф. Доллес заявив, що комуністи намагаються захопити не тільки Індо - Китай, але й інші обшири Азії і що вони „загрожують безпеці ЗДА та їхніх союзників на Пацифіку".

Проте й в цій тверезій заяві бракує ствердження, що не китайські, а російські комуністи загрожують безпеці усього світу, що їхні удари не обмежаться Азією й тихоокеанськими обширами.

І. К-ий

Залишенецькі будні

Залишенці, які живуть в Німеччині, не пустили коріння в чужий ґрунт. Це — перекотиполе, яке донедавна котилося з табору до табору. Але в останніх роках побудовано ряд осель, де велика більшість їх проживає. Це звичайно двоповерхові доми, з кімнатами на 4 метри довжини і такої ж ширини. Це для родин. Для самітних, кімнати дещо менші і без кухні. Місячний чинш за перші — коло 25 марок, за другі — коло 12 марок. Є електрика і газ. Але для декого з залишенців електричне світло задороге, і вони світять нафтовими лямпами. Значно більше їх не вживають газу. Палять деревом та шишками, які збирають літом в лісах, куди їздять роверами. (90% мають ровери).

Є оселі, біля яких на державних чи міських площах повиростали „фарми". Це дрантявенькі курники та стаєнки з курми, качками, голубами та крілками. Лише дехто годує свиню. Один тільки має коня (сивий), якому колись на Полтавщині й не снилося, що на старість опиниться над Дунаєм. Зрідка тільки вдасться сивому щось заробити. Два рази на тиждень ходять залишенці до уряду праці „штемплювати", а раз на тиждень „фасують" пенсію. Здорові дістають сезонну працю в міських парках, або при будові доріг. Час праці 8 годин, платня 1 н. м. за годину. Кажемо здорові, але вони здорові до праці лише тут, в Німеччині — на еміґрацію за море їх не пускають, бо мають якісь ще ірівські „плями".

Наша оселя назовні, виглядає чисто та гарно. Між домами зелені травники, подекуди цвітисті кущі, та деревина. І море дітвори. Інтернаціонал. (Половину домів у нашій оселі, замешкують німецькі втікачі — їх мешкання кращі й майже всі вони мають сталу працю). Українські діти мають садочок, але в... пивниці. Та краще вже пивниця, ніж вулиця. Минулої осени обіцяли, що з весною почнуть будувати „громадський дім" з великою залею, кількома приміщеннями на дитячі садки і т. ін. Але покищо викопали кілька ям, в яких порпаються діти і кури. В погідні дні, а зокрема вечори на вулицях чи біля брам домів сидять гуртки і „роблять політику". Здебільша чисто льокальну, інколи „мюнхенську", а зрідка „американсько - канадійську". Австралія не входить в рахунок. Час від часу — „пускають газети", щось про нову еміґрацію. Але того „пускання" було вже стільки, що люди тільки руками махають і навіть слухати не хочуть.

Це в будні дні. В неділі і свята йдемо до церкви. (Німці „випозичили" стару, невелику церкву і ми її вже кілька років вживаємо). Раз співає ціла церква, а раз мішаний хор. Хор сходиться вечорами на проби. Різно сходиться. Раз менше, раз більше. Менше, якщо Марія стала на попередній пробі перед Наталкою і Наталка „образилась". Більше, якщо стояли поруч. З правила всі спізнюються. Іноді в неділі або свята влаштовуємо якісь „свята" чи академії. Переважно сумні.

Раз на рік, а інколи раз на два роки відбуваються загальні збори якоїсь установи. Всі знають, що треба буде вичекати одну годину, поки почнуться збори, бо в оголошенні було написано: „Без огляду на число приявних членів, збори почнуться годину пізніше". Збори як збори. Відкривають, читають, говорять, вибирають, мляво плещуть і закривають збори і двері. На деяких з них приїздить представник з централі. Буває що й не приїздить, бо нема защо.

Раз на тиждень, звичайно в середу, ходить по хатах „редактор", який розносить часописи. Тутешні. Час від часу, дістаємо й заморські. Не раз знаходимо „файні кавалки". От з одного мюнхенського часопису довідалися дещо про наших батьків. Добре, що якийсь чолов'яга написав, бо були б ми, їхні діти і не знали. А так знаємо: „Цілий леґалістичний табір, називаний також — тому, що йшов по лінії найменшого зусилля і спротиву — угодовецьким і опортуністичним, не відіграв якої небудь рішальної ролі в житті Західньої України і з вибухом війни зійшов з кону історії". Тепер вже знаємо, за що погинули в польсько-большевицьких тюрмах Левицький, Целевич, Кузьмович, Великанович, Малицький, Луцький, Старосольський та тисячі їм подібних. Добре так опортуністам та льоялістам!

Це тутешня преса. Заморська зовсім інша. З неї довідуємося, що українські політичні засланці в Караґанді зліквідували лише за одну ніч 160 блатних (блатні — кримінальний елемент на послугах МВД). І за це жадному засланцеві не впав „ні волос з голови. А далі довідуємося, що в Казахстані українські політичні засланці, маршуючи в робітничих бриґадах на працю до шахт, співають аж земля гуде: „Засяло сонце золоте", „Не пора, не пора" і т. п. Але читаємо й сумні речі. Некрологи. І стає нам ще сумніше, коли читаємо, де небіжка чи небіжчик, Божий світ побачили. От, Марія походила зі села Чистили, пов. Тернопіль, Іван з села Заруде того ж повіту, а Василь з Потптенці, пов. Рогатин. Ясно, що має бути: Чистилів, Зарудя і Путятинці. Писав недавно д-р Падох та ще один громадянин про правильне писання українських прізвищ у ЗДА. Допускаємо, що наших Гнатишиних, Романишиних і т. п. „американізують" обставини. Але, що і хто „американізує" наші рідні села — важко вгадати.

Деколи цікавить нас і життя поза межами нашої оселі. Кілька днів тому появилися в місті афіші, які повідомляли, що комуністична партія Німеччини (західньої) скликає на год. 20-ту, в залі при вул. Терези масове віче, на якому буде винесений проєкт проти арештування комуністичних діячів. Видно, що німецькі комуністи симпатизують з нами, бо віче почалося з опізненням майже на годину. Зібрані чекали й пили пиво. Задзеленькав за червоним столом якийсь чолов'яга в порожню склянку, гамір втих, віче почалося. Я почислив „масу". Начислив 76 душ, включно з аранжерами, промовцями, господарем льокалю і 200-фунтовою кельнеркою. Приявних називав промовець „приятелі", а заарештованих комуністів „патріоти". Ну, і що найбільше лихо на світі — це Аденауер і американці. Резолюцію проти арештування „патріотів" прийнято. Дверми виходили розчаровані „приятелі", а вікнами — дим з „імперіялістичних" сигар.

В. Б.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

І. В. Манастирський

Як підписуватись?

Ще до питання транслітерації

I.

Дві статті під повищим наголовком пп. Падоха і Турчина у „Свободі" чч. 61 і 77 треба вітати, як незвичайно відрадне явище, бо це вже нарешті громадянство реаґує на подивуґідну довголітню байдужність наших компетентних установ щодо такої важливої і гостро актуальної справи, як транслітерація українських слів і назв, а зокрема прізвищ латинкою. В цій ділянці у нас панує справді безприкладний хаос, повна некомпетентність і мовознавче аматорство власників прізвищ, які майже поголовно транслітерують їх кожний по-своєму, або за прикладом таких же фахівців, як самі. Переважно ж безкритично приймають чи затримують вживану чужинцями — а то й накинену окупантами — транслітерацію, чи то т. зв. латинську (галицькі метрики), чи польську, німецьку, французьку і ін., чи й останнім часом — на цьому континенті — англійську, комбінуючи і схрещуючи їх, як до смаку. З цим ще часто йде впарі зрусифікована (напр., Strelbitzky, Krupnitzky, Podgajetz) чи спольонізована (Szymanski, Winnicki) форма прізвища, яка, — схрещена з різними транслітераціями, навіть в одному прізвищі! — створює плутанину, що переходить межі найбуйнішої уяви. Напр., написання Muschinski — потрійна комбінація: schin — це зрусифікована форма (и — i) у німецькій транслітерації, а закінчення -ski польське. Але спробуймо уявити собі різні можливості написання того прізвища: Muszynski, Mushynsky, Mushinski, Mouchinsky, Mushynskyj, Muszyns'kyj, Mushyns'kyy і ін. А другий бік справи: часом транслітерують щ — sch (Onyschuk), отже Мущинський? Але sch може означати й сх, отож Мусхинський? Так і прізвища Besoushko не можна прочитати ні за якою відомою транслітерацією, бо тільки французька мова вживає ou, але ж не вживає sh, а українське прізвище Бесоушко, чи Бесоужко, як треба б читати за англійською чи німецькою транслітераціями, неможливе. Можна тільки догадуватись, що це Безушко, але тоді Bes транслітероване по-німецьки, ou по-французьки, a shko по-англійськи. Отож при явному помішанні різних транслітерацій часто неможливо встановити ані самого прізвища, ані національности власника..

Але й на цьому ще лихові не кінець. Люди відчувають незручність вживати на американському континенті польську, німецьку чи ще якусь транслітерацію. Отже давай транслітеруватись по-англійськи! Але як? Виявляється, що воно не так уже й легко, особливо якщо не звертати уваги на фахову транслітерацію (дивись Енциклопедія Українознавства I, 364) — до речі, цілком не розпропаґовану!, — а розв'язувати проблему кожний на власну руку. І так, напр., в англійському правописі ch позначає переважно звук ч. Отож власники прізвищ з ч виявили себе поступовими і переважно транслітерували своє ч на ch. Однак як не дивно, але власники прізвищ з х виявились консервативним елементом і переважно не захотіли перетранслітерувати свого х на kh, а залишилися при ch. А наслідок такий, що годі відгадати, чи mr. Chyrak це п. Хирак чи Чирак, a miss Kuch'er — панна Кухер чи Кучер. А власник прізвища з обома критичними літерами, п. Чух, вибрав золоту середину, бо перше ч перетранслітерував, а друге залишив по-старокрайовому, і вийшов Chuch. Кожному вільно догадуватися, чи це п. Хух чи Чуч, Хуч чи Чух.

Немало клопоту наробило теж землякам и. Тому що лат. y (іпсилон, анг. „вай"), яким завелося транслітерувати наше и, в анг. вимові позначає звуки й, ай, а часом і, то знов поступова партія перетранслітерувала и на i (хоч анг. i теж може позначити звуки ай), а консервативна залишилась при y; так само було з в — w, v. І ось маємо безліч прізвищ на -wycz, -wicz, -wytsch, -witsch, wytch, -witch, -wych, -vich, -vych, -vich і т. д., а також такі імена, як Boris, Mikola (якщо не Nick), Michajlo, Michailo, Michaylo, Mikhaylo, Mikhailo і т. д. якщо не Mike), а ол. п. генерал Сікевич, завдяки ще й зрусифікованій формі імени, став бездоганним компатріотом Маленкова: Vladimir Sikevich (До речі, маємо теж багато церков: St. Vladimir, St. Olga тощо). Але декому більше сподобалось е від і, отож і маємо транслітерацію Зелений — Zeleney (Зелений?) Роман Якимчук — Romain Yakemtchouk тощо.

Дальше джерело замішання: ц. Традиційно його транслітерують c, під німецьким впливом z або tz, а під англійським (і французьким) tz. І знов та ж різниця між поступовими і консервативними. Однак заковика в тому, що наш правопис розрізняє тс від ц (напр., студентський, але козацький), отож навіть два різні прізвища Левицький і Левитський виглядали б однаково: Levyts'kyy.

Ще одне яблуко незгоди: ж. Хто не зміг затримати польського ż (з крапкою), а це мало кому пощастило, той або перетранслітерував його на zh, або задовольнився простим z. Отож і невідомо, чи Remeza — це Ремеза чи Ремежа. А тому, що й зь теж звичайно транслітерують простим z, не відзначаючи м'якшення, то z може позначати аж три звуки, а як врахувати й нім. транслітерацію (ц — z), то аж чотири! Але й при транслітерації ж — zh постає теж замішання, бо невідомо, чи Zhars'kyy це Жарський чи Згарський, а також немає взагалі змоги транслітерувати такі слова, як згар, згин, згін, згладити, згода, згуба і ін.

До речі, треба відмітити як поважний недолік англійської транслітерації в ЕУ, що вона власне й каже писати ц — ts, ж — zh.

Тому що нема звичаю відзначити, яку транслітерацію застосовано, прізвища доводиться часто не відчитувати, а відгадувати.

Однак у деяких справах громадянство виявило майже повну однозгідність, як ось — за принципом польської латинки — позначаючи м'як-

(Продовження на ст. 3-ій)

Дарія Ярославська

НА ШПИЛЬ

(Із збірки: „Промінь чужого життя")

(6)

Пам'ять підсуває на думку телефонну розмову з незнайомою людиною, нагадує його слова і бажання помістити статтю і її світлину в своїй і чужій пресі. Уява долучує до цього слова Марґіти, пов'язує в одно і знову наповнює її серце страхом. Її палкі бажання, її високе змагання, сховане досі від усіх тих людей, що було повною її приватною таємницею, раптом, у цій хвилині мало б стати загально відомою справою, про яку кожен має право сказати свою думку! Це відкриття, ця свідомість, товчеться молоточками у жилах, від неї стає гаряче, ранка на пальці починає боліти більше. Вона не намагається навіть відгадати, що вони можуть сказати, їй здається, що вона-„малярка" для цих усіх жінок із іншим світом у душі, виглядала б смішно. Другий Юлій — думає вона і напружено поглядає на Марґіту.

— Я напевно загубила — каже головна робітниця все з цим самим виразом незрозуміння на обличчі і йде вздовж столів. — На цю Рею треба чекати, щоб прийшла і прибрала роздягальню, але сьогодні то вона поспішилася — воркотить вона.

Зупиняється поруч стола, але нічого не робить, тільки зосереджено дивиться перед себе.

— Це мусить бути щось дуже важливе, коли вона і про сина забула! — тихо сміється Ена.

— Так —відповідає Дода. Її серце неспокійно ковтається в грудях. Вона чекає можливого нападу насмішливих слів і готується до оборони. Хвилювання зміцнюється, вона мусить зупинитися в праці і сплести руки разом, щоб не „літати". — Це не я, — каже собі. — Це смішно навіть так думати, — а проте не може заспокоїтися. Покищо ворожий наступ стримано — намагається обернути це в сміх. — Газета пропала, завтра про це забудуть!

— Це таке важливе — каже Марґіта. — Я хотіла, щоб ви всі те бачили. Де я могла те подіти?..

Раптом Дода зважується на відвагу:

— Про кого там мова в цій вирізці? — питає Марґіту. Ти хочеш бути знаною, ти хочеш бути славною, а не вмієш цього навіть прийняти! — каже якийсь голос в її душі. — Ні! — відповідає Дода, ніби це був хтось чужий, якому треба сформувати своє почуття. — Ні! Це страх, щоб не спрофанувати святість...

Голосно вона повторює питання:

— Про кого там мова?

— Вони напевно мають газету в канцелярії! — догадується нарешті Марґіта.

У думках, вона йде слідом за головною робітницею. Знає, що за кілька хвилин вона повернеться. Не сумнівається, що газети в канцелярії будуть. Вдає, що потребує більше паперу до пакування, встає і відходить від стола. Але повертається з порожніми руками. Втекти! — з'являється смішне бажання. — Я не хочу бути для них другим Юлієм! Але замість сповнити своє бажання, вона сідає за столом і знову завиває вату.

Стара Линда воркоче: Певно, замість працювати, ця Марґіта бігає за пустими справами! Щоб її хоч виспові́дали в канцелярії! Що там таке може бути, що вони всі негайно мусять те бачити? Прийдуть додому, знайдуть самі...

— Маю! — викрикує від порога Марґіта і її обличчя сяє щастям. Дода випростовується і майже стримує віддих. Маленька ранка знову відзивається болем.

Марґіта розкладає одну сторінку газети на столі, дбайливо вигладжує її і міцно тремає обидвома руками, немовби зараз мав повіяти вітер і знову пірвати від неї цю дорогоцінну річ. Схиляється над нею з урочистим обличчям. Робітниці повертають до неї голови. Ена стежить, чи не надходить хто з „влади". Дода не підводиться з місця, проте вона може бачити світлину жіночої головки, якусь дуже ясну, а під нею коротку колонку написаного. Марґіта починає читати:

— Відомі і всіми шановані... — Її голос заломлюється і вона мусить зупинитися і глибоко відітхнути — і всіми шановані панство Вредлі з такої то вулиці, повідомляють про заручини їх дочки Христини з паном Андрієм Скочком з такої то вулиці — читає вона. — Заручини проголошено під час святкового обіду, на якому були присутні крім батьків наречених, ще сестра Христини, Марина з своїм нареченим Робертом.

Марґіта мовкне.

— Це мій син... — каже вона нарешті тихо, і в її голосі пробивається зворушення і гордість. Вона ще хвилину дивиться на газету, на ім'я і прізвище свого сина, видрукуване дрібними черенками, немов би сама ще не вірила в своє щастя, якби це було якоюсь небуденною подією. — Це вперше прізвище мого сина надруковане в газеті — каже вона майже пошепки. — Я мушу те зберегти, додає і дбайливо складає сторінку.

— Чия це світлина? — питає Дода від свого стола якимсь дуже високим голосом. Ена з признанням хитає головою. Чи ж це не прекрасно? — каже, бо так треба сказати і швидко знову завиває далі вату, щоб надігнати змарнований час. Стара Линда потопає у споминах: Як ми заручилися... — починає вона. Жінки, що сидять поруч із нею, хитають головами і не слухають, про що вона говорить. — Чия це світлина? — повторює Дода своє питання. Марґіта суне гордим кроком у її бік і зупиняється за її плечима.

—Христини — відповідає і ще раз розгортає сторінку газети перед Додиними очима. — А тут про мого сина — додає вона таким голосом, ніби там було написано про якийсь його славний винахід, важливу подію з його життя. — Вперше надруковано прізвище мого сина.... Це я мушу зберегти...

— Очевидно — погоджується з нею Дода. Вона ладна тепер сміятися на цілий голос із своєї наївности. Знає тепер з цілою певністю, що ні її світлина, ні стаття незнайомого не появиться ніде, а він сам — це молодий, закоханий в неї головік! — І що він скаже, як дізнається, що мені вже двадцять сім років?! — ніби лякається вона і від того теж стає смішно. Десь у загальній рецензії про виставку, згадають певно про неї, от так, як цього Марґітового Роберта при чужому весіллі. — Не важне — думає вона і вдає, що її це не болить. — Я буду працювати, я буду. Приглядається до робітниці, і раптом якесь тепле почуття до неї будиться в її душі і вистрілює вгору наче ясність ,від якої стає видним те, що досі ховалося в тіні. Дивиться слідом за нею, як іде з сторінкою газети в руках і кожним своїм поглядом і рухом говорить про гордість з свого сина.

— Ах ,ти мамо! — всміхається Дода. — Як би я хотіла намалювати тебе з тим клаптиком задрукованого паперу в руках.

**

Стрімко вгору височить шпиль Слава Мистця і дорога до нього нерівна, важка. Промощена від підніжжя працею інших людей, вона губиться дедалі в чущавині нових ідей. Проте Дода йде. Продирається крізь хащі цілоденної втоми, стоїть над проваллям нещасливих випадків, мерзне від холоду людської байдужости і чекає на теплі промені критиків. Інколи вона зупиняється на галяві особистих почуттів, або впивається нектаром з джерела успіху. А потім знову понад проваллям і крізь хащі піднімається на шпиль. І квіти і камені, що вона минає, записуються в її душі, щоб колись знову ожити. Коли з хмар людської незичливости спливає на неї дощ слів, роздмухує іскорку вложену в її душу, у ватру і гріється при ній.

І знову йде.

Кінець

† Юрій Сірий

УКРАЇНСЬКА КНИГА В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(4)

З огляду на те, що в Ужгороді, столиці Карпатської України, вже просперувало кілька книгарень з українськими книжками, вибір мій припав на Мукачево, де в той час української книгарні не було, але були такі заклади, як Торговельна Академії, гімназія, горожанська школа, а також кілька початкових шкіл. Там я відкупив у збанкрутованої московської книгарні „Родная Речь" помешкання на реґалії і перевів туди свій асортимент з Праги.

Що ж являв собою в той час мукачівський книжковий ринок? Під час мого приїзду там було вже кілька книгарень, дві з них — в руках жидів, одна — в руках мадяра. То були загальноруські книгарні. Була ще одна, досить велика, книгарня чеська. Коли взяти під увагу зміст кожної з тих книгарень, то вони мало чим різнилися між собою. Торгували переважно приладдям до писання, потрібним для учнів шкіл. Книжковий асортимент був дуже бідний, — здебільшого шкільні підручники. Вийнятком була тільки чеська книгарня, де, крім шкільного приладдя було багато літератури різного змісту, звичайно в чеській мові, отже, чеська публіка свою літературу купувала, а українська або була байдужа до неї або, за відсутністю її, не могла купити. Мій багатий асортимент подавав надії, що цю прогалину я таки виповню і в цьому не матиму конкуренції. Між іншим я організував також хоч і скромненький, відділ приладдя до писання та продаж підручників. Як я вже згадував, усі підручники друкувалися етимологічним правописом, а продукція їх перебувала в руках міністерства народної освіти в Празі. Це було монопольне право того міністерства і воно давало колосальні прибутки.

Сезон торгівлі в книгарнях починався з початком шкільного року й закінчувався з його закінченням. Вакаційний час був мертвим сезоном.

Мушу сказати, що вибір мій не був щасливим. Мукачево — це був в дійсності центр карпатського москвофільства. Всі школи були там обсаджені майже виключно москалями або місцевими москвофілами, і в них повним темпом ішло обрусіння карпатської молоді. Виїмком були тільки Торговельна Академія (директор А. Штефан) та одна початкова школа (завідувач Кузьма). Отже від тих шкіл взагалі помочі я не мав. Вже з перших днів почалася проти моєї книгарні, як „мазепинської", скажена аґітація серед шкільної молоді. Мої спроби пустити клич „свій — до свого" дали якраз протилежні наслідки. Досить вказати на те, що коли завідувачеві української школи п. Кузьмі зробили на одних сходинах закид, що він купує шкільні речі в жидівських, а не в українських книгарнях, то він на виправдання використав таки мій клич і заявив, що він його притримується, бо ж книгарня Шенфельда, де постійно купує, знаходиться в руках свого жида, а Тищенко — зайда. Очевидно, причиною цього було не те, а давнє й може не без корисне знайомство з Шенфельдом.

Отже, з перших же кроків було видно, що розвинути тут підприємство не так то легко. Тоді звернув я увагу й на провінцію, але всі школи підлягали своїм інспекторам, а мукачівська округа мала інспектора завзятого москвофіла і він зорко стежив за тим, щоб учителі не купували книжок, противних „руському направленію". А моїм, властиво, завданням й було пустити в народ українську книгу. Моїми консументами були тільки свідомі українські еміґранти та деякі місцеві інтеліґенти. При такому становищі тяжко було довго втримуватися в Мукачеві, і вже в 1938 р. книгарню мусів я зліквідувати й перенестись до Ужгороду.

Почав я тут організувати справу видавання книжок тільки фонетичним правописом, головно для дітей, а також розбудовувати плян збуту книжки. Видавнича справа в Ужгороді зосередувалась головно при „Просвіті" та при редакціях деяких періодичних видань. Властиво періодичні видання й були головним чином тою лектурою, яка попадала до рук широкого читача. В той час наголовнішим періодичним виданням була „Свобода", суспільно-політична газета з клерикальним напрямком, що бере свої початки від найстаршого періодичного видання „Наука". За моїх часів „Свобода" виходила під ред. А. Волошина. Крім того виходила газета „Вперед" — орган української соц.-демократичної партії під ред. Дм. Німчука, а фактично С. Довгаля. Вона була не тільки під впливом, а до певної міри й під контролею чехо - словацької соціял - демократичної партії. Також виходили „Земля і Воля" з додатком „Молодий Плугар" під ред. С. Клочурака — газета напрямку партії ЧС аґрарників, і найпопулярніша в той час газета „Українське Слово". Вже з самого початку поставила ця газета своїм гаслом: „Пора вже, щоб щезло українофільство та москвофільство, а щоб всі пізнали, що ми є один український народ". Появлялась вона при найближчій участі М. Брящайка, В. Бірчака, Ґренджі-Донського, пізніше Ю. Сірого та Р. Кирчева і була безпартійною, але провадилась так уміло, головно завдяки В. Бірчакові, що завоювала загальні симпатії. Була ще й комуністична газета „Карпатська Правда". Не беру тут під увагу кількох органів москвофільських, які видавались на субсидію тих, в інтересах кого було сіяти розбрат між населенням Карпатської України. Всі українські періодичні видання були дефіцитними, а покривались ті дефіцити або організаціями, або приватними підприсмцями, „Українське Слово" виходило коштом Михайла Брящайка.

Великі заслуги „Просвіти" полягали головно в тому, що вона видала за той час ряд „Наукових Збірників" з розвідками й статтями, які є досить цінним вкладом в нашу наукову літературу, зокрема в справу вивчення Карпатської України. Крім того щороку „Просвіта" видавала „Календар-Альманах", де поруч календарних відомостей були оповідання та статті популярно-наукового змісту. Просперувало також найстарше карпатське видавництво під фірмою Фельдеші (?) але воно обмежувалось видаванням виключно богослужбових та взагалі церковних книг. Звичайно друкувалося все церковно - слав'янського мовою. Найрухливішим видавництвом того часу була „Пчілка". Зорганізував його український еміґрант П. Кукурудза при „Ужгородській Просвіті", а потім воно перейшло в його власність. Крім журнальчика „Пчілка", це видавництво випустило 73 назви книжок загальним тиражем 102,200 прим. Співробітниками цього видавництва були переважно наддніпрянські еміґранти (М. Боровський, Т. Павличенко, С. Русова, А. Животко, М. Підгірянка (Галич.), Ю. Сірий, С. Черкасенко і ін.) і зробило воно не абиякий вклад в культуру Карпатської України, але мало ту неґативну сторону, що всі видання друкувало етимологічним правописом, пристосовуючись до вимог влади. Майже всі його видання були допущені до шкільних бібліотек. Коли взяти до уваги видавництво Ю. Тищенка, яке за короткий час видало п'ять назв, і то фонетичним правописом, та індивідуальні видання деяких авторів, то тим видавництва в Ужгороді й вичерпуються. Що ж до периферії, то існувало ще видавництво в Тячеві, яке заснував і провадив шкільний інспектор Маркуш. Поза дитячим журналом „Наш Родний Край", видав він ряд дитячих книжечок, звичайно, етимологічним правописом.

(Продовження буде).

ДАЙМО ГІДНУ ВІДПОВІДЬ НА МОСКОВСЬКУ БРЕХНЮ!

Святкування переяславського „воз'єдинення" дійшли до кульмінаційної точки проголошенням в Москві „тижня воз'єдинения Украйни з Москвою". На стадіоні „Динамо" в Москві відбулися спортові ігрища, що започаткували цей тиждень ювілейних святкувань.

„Радується й веселиться „старший брат" у своїй столиці, що вже 300 років паразитом живе на живому організмі українського народу та п'є його живу кров.

Український нарід на Рідних Землях героїчно зносить це чергове духове насильство. Придавлений твердим московським чоботом не має змоги запротестувати проти цього нечуваного глуму над його найсвятішими національними почуваннями. Злочинна, кривава долоня „старшого брата" здержує крик розпуки й докору з уст мільйонів українців, звернений до вільного світу: „Народи Вільні! Невже дозволите, щоб на ваших очах відбувся найбільший злочин в історії людства: холодне, з науковою точністю обраховане вбивство українського народу?!"

Не лунає цей крик, що повинен зрушити сумління світу і воно спокійно дрімає.

Тут саме приходить черга на нас, українців у вільному світі. Цей голос мільйонів, голос докору й виклику сумлінню світа мусить залунати нашими устами.

Багато для того вже зроблено. Появились сотки наукових і журналістичних статтей, брошур і книжок, що демаскують усю цю велику московську брехню про Переяславську угоду. Та все це має льокальний характер і обмежується до переконування переконаних і тому його відгук невеликий та не викликає бажаних наслідків.

Це останнє московське нахабство таке велике, що й відповідь мусить бути відповідна до його розмірів.

Якаж вона?

Протест!

Так, але протест ґігантичний. Протест не поодиноких людей чи груп у формі статтей чи маніфестацій, але всіх українців у вільному світі сущих.

Протест до Об'єднаних Націй проти 300 літ поступового і систематичного вбивства українського народу Москвою, підписаний власноручно кождим українцем і українкою, що живуть у вільному світі.

Протест із мільйоном або й більше підписів (для прикладу мільйон підписів це приблизно 30,000 сторін звичайного аркуша паперу) не може не здріґнути опінії світу.

Такий сконсолідований виступ української еміґрації допоміг би відбити всякі закиди наших червоних і всякої іншої масти ворогів про „групу сепаратистів", бож протест 2½% українського населення це не група, а голос одного вільного українця на сорок, що в неволі.

Годі в рамцях короткої статейки розводитись над технічними подробицями переведення цього пляну. Для мене він зовсім реальний і можливий до переведення і я певний, що УКК чи окрема для цієї цілі створена організація може в короткому часі виробити плян діяння та перевести його в життя.

Вір'ю, що цей мій плян і заклик до його здійснення не буде голосом вопіющим во пустині та, що вкоротці світ почує могутній протест проти московського насильства над Україною, на який чекає весь поневолений український нарід, на який чекає дух великого гетьмана Богдана.

А. О.

Хроніка українського життя

В Арґентині

ПЕРША СЕСІЯ ВЕЛИКОЇ РАДИ УЦР В АРҐЕНТИНІ

Перша сесія Великої Ради Української Центральної Репрезентації в Арґентині відбулася 22 травня ц. р. в Буенос Айресі.

ДЕЩО З ХРОНІКИ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Філія Тов. „Просвіта" в Сан Мартін відмітила 140-ві роковини з дня народження Т. Шевченка. Програму виконували члени СУМ-а та рідношкільна молодь. „Рідна Школа" на Валентін Альсіна та „Просвіта" на Док Суді повідомляють, що почалось навчання дітей, що вчаться в рідній школі. Відділ юнацтва СУМ ім. Дмитра Вітовського на Сан Мартін влаштував жалобну, академію — присвячену сл. пам'яті Гол. Отаман. Симона Петлюри, Євгена Коновальця та Тараса Чупринки. Філія Тов. „Відродження" в Беріссо влаштувала виставу драми з революційної дійсности під польською окупацією в 1930 роках „Андрій Карабут". „Союз Арґентинсько-Українських Студентів" висвітлював в домівці „Відродження" фільми на студентські, наукові і технічні теми. Осередок СУМ-а ім. М. Міхновського влаштував веселий вечір під назвою „Не треба нам бабів".

В Англії

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА В МАНЧЕСТЕРІ

Церкву для українців у місті Манчестері на Чітамілю, де найбільше мешкає українське населення, закупив генеральний вікаріят Апостольського Візитатора у Великобританії. Споруди церкви коштують 3,000 фунтів стерлінґів і ремонт обійдеться коло півтори тисячів фунтів стерлінґів. Сплачено покищо четверту частину вартости. Провадять збірку для сплати решти грошей.

XVIII КОНҐРЕС ЦЕСУС-У У ЛОНДОНІ

Управа Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС) у Парижі вирішила скликати звичайний XVIII Конґрес ЦЕСУС-у в Лондоні в днях 2-3 вересня ц. р.

ВИХОВНА ОСЕЛЯ ДЛЯ ДІТЕЙ

Клюб Виховних Осель і Мандрівок організує, в порозумінні з Управою СУБ, Виховну Оселю для українських дітей у віці від 7 до 14 років, в часі від 2-го серпня до 21-го серпня 1954 року, в Інвалідській Оселі, Чідінґфолд. Тритижневий кошт утримання дитини виноситиме три фунти. У випадках грошевої незаможности батьків, оплата за перебування дитини в Оселі може бути знижена Управою СУВ.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЛИКДЕНЬ

Щоденники „Скотсман", „Івнінґ Нюз", „Івнінґ діспач" подають ширші іформації про святкування Воскресення Христового українською громадою в Шотляндії. В спільному святочному, почесним гостем приймав участь католицький архиєпископ Единбурґу Гордон Ґрей, який також приймав участь в пасхальному Богослуженні та промовляв до зібраних вірних.

● Канадійський міністер торгівлі С. Д. Гав невдоволений торговельною політикою ЗДА, яка „затьмарює міжнародну господарську картину". Він закликав країни англійського комонвелту не покладатися в цілості на лібералізацію закордонної торгівлі в ЗДА, але самим брати ініціятиву в свої руки.

ЯК ПІДПИСУВАТИСЬ?

(Продовження зі стор. 2-гої)

шення приголосних перед голосними при допомозі і: Дубняк (вимова: Дубньяк) — Dubniak, Маруся — Marusia, Надія (чи Надя?) — Nadia, а натомість не розрізняючи л — ль і взагалі іґноруючи м'якшення позначуване ь: Кузьмин — Kuzmyn, Стець — Stec, Лунь — Lun (Лун — Люн — Люнь?), а також Ольга — Olha (якщо не Olga!), Лаба — Laba, Луцик — Lucyk, Люба — Luba (Луба?), Люляк — Lulak (Лулак — Люлак — Лулак?). Одне і друге цілком невластиве укр. мові, бож l не може відбивати двох звуків л, ль (порівняй: село — сіл, сіль) і так само ia (ie, io, iu) позначати аж трьох звукових можливостей: П'явка (пйавка), Надя (надьа), а вже ніяк не Надія (надійа). Очевидно, що й немає змоги позначати звук рь. Така транслітерація збіднює нашу мову на 9 фонем: ть—дь, сь—зь, ць—дзь, нь, ль, рь.

Така ж майже повна однозгідність виявилась і в засудженні літери j. Тому що англосаксонці позначають нею звук дж, земляки почали безпощадно ліквідувати її як „польську" (чому не німецьку, чеську, норвезьку тощо?), навіть у таких назвах, як Ukraina, Kyiw, особливо ж там, де це найлегше зробити, а саме в закінченнях прізвищ, не заступаючи її нічим і цілком тим не журячись, що цього не дозволяє ні одна фахова транслітерація, бож воно суперечить і логіці, і елементарній засаді транскрипції (радше передача звуків) чи транслітерації („перебуквування"), для якої нема більш і менш важливих літер чи звуків, тож і й не може становити вийнятку. Адже англійське y не відображає ні наших двох літер ий, ні позначених ними звуків. І якщо, наприклад, п. Щедровський так ‚занглійщить' своє транслітероване по-польськи прізвище, що залишиться з нього Szczedrowsky (за ЕУ мало б бути Shchedrovs'kyy), то це тільки цілком нефахова псевдотранслітерація, але й калічення національної форми прізвища, бо воно тоді нічим не відрізняється від чеських, а то й російських прізвищ, які часто закінчуються на -sky, але ніколи на -skyj чи -skyy. Це щось таке, якби собаці відрубати хвоста і вважати, що внаслідок такої операції вона змінила расу. А так, на жаль, друкуються навіть прізвища наших професорів у наших же наукових виданнях (Hrushevsky). Це, очевидно, аж ніяк не оборона польської транслітерації, але ясно, що ліпша добра польська, як лиха англійська. Але це нікого не турбує. Якби земляки парадували по світі у польських конфедератках, московських рубахах, тирольських чи ковбойських штанах і в мокасинах, то напевно громадська опінія реаґувала б. Але що в подібному „національному одязі" по урядах, у пресі і літературі цілих континентів парадують сотні тисяч українських імен, прізвищ і назв, то до цього нікому нема діла. Однак згадані статті дозволяють сподіватися, що такому ненормальному станові нарешті прийде кінець. Тільки коли?

Щоб краще усвідомити собі всю цю транслітераційну мізерію, порівняймо кілька наших найбільш критичних звуків, як вони виглядають у різних вживаних всуміш транслітераціях — приклади переважно подані вгорі. Отож и колідує з i, й, e; з — с, ц, сь, ць; ж — з, зь, зг, й; дж — дш, дь (були спроби позначати м'ягшення при допомозі j: Mursjkyj); х — ч, ш, кг; ц — тс, з, зь; ч — ш тх, х; ш — сх, х, ч, ж, щ; щ — хч, жх, сх, і ін.

Щоб зорієнтуватись у причинах такого стану і можливостях цьому зарадити варто простежити засадничі труднощі кожної транскрипції чи транслітерації. Як узагалі немає письма, яке досконало відображало б звуки мови, так тим більше немає ідеальної транслітерації, бо відбити звуки однієї мови письмовими знаками іншої принципово неможливо, навіть у близько споріднених мовах, напр., слов'янських. Тим більше воно неможливе в таких різних правописних і звукових системах, як ось українська і англійська. В цьому питанні окремі мови йдуть подекуди власними шляхами, при чому вирішне значення має, з одного боку, абетка (латинка, кирилиця), а з другого — правопис (фонетичний: пишуть за вимовою, етимологічний: пишуть відповідно до походження, значення тощо, без уваги на вимову). В засаді кожна мова транскрибує чужі слова в межах власної звукової і правописної системи, тобто „перекладає" не тільки чужі літери на власні, але й чужі звуки на найближчі власні, а труднощі з невластивими їй звуками розв'язує різними комбінаціями літер, які могли б дати приблизне уявлення звуку чи хоч відзначити, що це якийсь чужий звук, або ж резиґнує з цього і відображає його тільки якимсь зближеним, ніби подібним звуком. Так, наприклад, невластивий німецькій мові звук ж німці часто позначають комбінацією літер sh, а невластиве укр. мові нім. ö, франц. eu (злиті водно o+e) ми транскрибуємо е, як і нім. ü, франц. u (злиті у+е) нашим ю, без уваги на те, що обидві чужі мови мають теж і звуки е і що наша фонема ю значно різниться від обох чужих (ü, u). Це тому, що наш фонетичний правопис не дає ніякої змоги позначити обидва звуки інакше, а в другому випадкові ще й тому, щоб відрізнити ü — і (Müller — Miller), чого на жаль, не можемо зробити з ö — е.

Ось що говорить ЕУ про принципи укр. письма і правопису (1,365): „У правописі чужих слів виявляється принцип помірного пристосування чужої вимови до своєї (напр., звуки, яких нема в звуковій системі укр. мови, передаються найближчими до них укр. літерами . . . В чужих іменах власних . . . письмо найбільше в межах можливостей укр. звукової системи наближене до оригінальної вимови . . . (Велз, Ґарібальді) . . ."

Як бачимо, для укр. письма вирішне значення має звук, а не літера, і механічна транлітерація типу Shakespeare — „Шакеспеаре" чи навіть „Сгакеспеаре" можлива хіба в цілком вийнятковому випадкові, напр., для передачі письмової форми чужого слова чи для прикладу, як угорі, але нормально неможлива і недопустима в нашій ужитковій транскрипції, бо тоді наші літери втратили б свій сенс як носії звуків. Зате цілком можливе щодо мови, яка вживає фонетичного правопису, як ось наша, бо тоді транслітерація є практично й транскрипцією звуків. Але й передача звуків має свої межі, і помилкою було б думати, що письмо не грає ролі; мова зокрема про імена власні. І так анг. w (як і v) передаємо нашим в (хоч вимова w зближена до у), і — і (хоч вимова часто майже тотожна з нашим и), о — о (хоч воно часто подібне до глухого е; напр., Вінніпеґ, а не Виннипеґ, Вашінґтон, а не Уошинґтен чи Уошинґтн) тощо. В засаді так само нормують чужомовні транслітерації всі мови, тобто кожна залишаючись у рамах власної звукової і правописної системи і „перекладаючи" на неї чужу систему. Як на цьому виходять чужі прізвища, ми бачимо на прикладах.

(Докінчення буде)

ПОВІДОМЛЕННЯ ЗП УГВР

В СПРАВІ СЛ. П. ВАСИЛЯ ОХРИМОВИЧА

У зв'язку з поширеними на підставі большевицьких джерел повідомленнями західної преси про присуд і розстріл большевиками Василя Охримовича, Закордонне Представництво УГВР подає до відома наступне:

1) Умови визвольної боротьби, в яких перебувають в сучасну пору український нарід та формації українського визвольного руху на батьківщині, і національні інтереси цієї боротьби не завжди дозволяють Закордонному Представництву УГВР давати вичерпні інформації про поодинокі події боротьби на рідних землях.

2) Василь Охримович — це довголітній член українського визвольного руху та один із його передових репрезентантів. Він так само довголітній член Організації Українських Націоналістів і один із співорганізаторів Української Повстанчої Армії. У липні 1944 р. Василь Охримович був учасником 1-го Великого Збору Української Головної Визвольної Ради і як член УГВР був потім відряджений для праці за кордоном у рамках Закордонного Представництва УГВР. У висліді добровільного зголошення до революційно-політичної праці в Україні на доручення Президії Української Головної Визвольної Ради Василь Охримович повернувся на українські землі і виконував відповідальні функції в керівництві українського визвольного руху.

3) Закордонне Представництво УГВР найрішучіше відкидає всі большевицькі наклепи щодо особи Василя Охримовича і всієї визвольної боротьби українського народу, а зокрема стверджує, що:

а) Ані Організація Українських Націоналістів, ані Василь Охримович як її член, як і ввесь український визвольний рух, ніколи не були знарядом будьяких зовнішніх сил і провадили та провадять боротьбу проти всіх поневолювачів України за визволення українського народу.

Закордонне Представництво УГВР доводить зокрема до відома, що Василь Охримович був одним із передових організаторів визвольної боротьби українського народу проти гітлерівських окупантів і як член Проводу ОУН вирішально спричинився до постання і розбудови Української Повстанчої Армії.

б) Ані ОУН, ані УГВР, ані Василь Охримович як член цих інституцій не були і не є сьогодні узалежнені від будьяких сторонніх сил, а були і є речниками виключно української незалежної визвольної політики.

в) Український народ знає Василя Охримовича як українського патріота та жертовного борця за визволення українського народу і не повірить черговим провокативним наклепам ворогів.

г) Обвинувачення визвольної боротьби українського народу в аґентурності чужим силам є впродовж історії одним із постійних засобів боротьби Москви проти України. Однак такими засобами й терором не вдалося Москві досі і не вдасться в майбутньому зламати прагнень нашої нації до цілковитої державної незалежности.

Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради.

UNITED DEFENSE FUND KICKOFF — William A. Hughes, president of New Jersey Bell Telephone Company (left) accepts appointment as chairman of the 1954 United Defense Fund drive from Governor Robert B. Meyner.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Піврічні збори, відд. 204 відбудуться в суботу, 26-го червня, о год. 8-ій веч. в Церковній залі, 334 Іст, 14. вул. На зборах контрольна комісія здасть звіт за 6 міс., делегати на конвенцію УНСоюзу складуть звіт із нарад. Проситься всіх членів прийти на збори і розібрати чеки дивіденди. Тому, що в липні зборів не буде, одначе секретар буде збирати місячні вкладки як звичайно два рази на місяць, то є 2-га субота по першім і 4-та. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості, — Р. Марко, предс.; В. Гасій, фін. секр. І. Крочак, кас., Г. Вакуменко, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во С. Петлюри відд. 189 повідомляє, що місячні сходини членів відбудуться в суботу, 26. червня, о год. 7-ій веч. в Укр. Клюбі при 1838-40 Germantown Ave. На сходинах буде вибір 3-ох членів уряду, звіт делегатів з 23. Конвенції УНСоюзу, як рівнож роздача дивіденди. — Уряд.

НОВІ КНИЖКИ

П. Ковалів. Українська мова та її становище серед інших слов'янських мов. Накладом Т-ва „Рідна Школа" ім. М. Шашкевича. Вінніпег, 1954., стр. 1—50.

Під таким заголовком в серії "Slavistica" — праць Інституту Слов'янознавства Української Вільної Академії Наук за редакцією Яр. Рудницького, нещодавно вийшла в світ нова праця нашого відомого мовознавця проф. П. Ковалева. В цій стисло науковій праці, на підставі ффілологічної аналізи та детального огляду праць відомих славістів, проф. П. Ковалів переконливо доводить, що українська мова від найдавніших часів займала належне окреме їй місце в родині інших слов'янських мов.

На особливу увагу в обговорюваній праці проф. П. Ковалева заслуговує розгляд теорії російського славіста А. Шахматова про „спільно-руську однісь". Шахматов доводив, що „спільна слов'янська родина мов виділила з себе єдину мову східнослов'янську, що пізніше дістала назву „спільно-руської" і що сучасні східньо-слов'янські мови розвинулися уже з цієї східньо-слов'янської прамови, а не безпосередньо з прамови спільнослов'янської" (ст. 20).

Цією теорією Шахматов відбирає право кожній із східньо-слов'янських мов — російській, українській та білоруській стати нарівні з іншими слов'янськими мовами — польською, чеською, словацькою, лужицькою, болгарською, сербо - хорватською, словінською, — не інакше, як лише в триєдиному поєднанні в т. з. „спільноруській прамові". Шахматов намагався довести, що „єдине руське плем'я" в 9 столітті розпалось на три племінні групи: південну, північну і східню; і хоч вони зберігали територіяльний зв'язок між собою, то все ж жили у відокремленім колі економічних інтересів, примикаючи до трьох різних культурних світів. (ст. 21).

Теорія Шахматова про „спільноруську прамову" зустрінулась з рішучим запереченням та науковою критикою з боку таких авторитетів — славістів, як Міклошич, Ягіч, Мейє та українських славістів, як проф. Тимченко, проф. С. Смаль-Стоцький та інші.

Проф. Тимченко назвав цю теорію Шахматова „мовним мітом та фікцією", а проф. Смаль-Стоцький, відкинувши групову теорію (Шляйхера) для слов'янських мов взагалі, а тим самим і спільну всім східнослов'янським племенам прамову, твердить, що в праслов'янську добу не було жадних ізольованих груп. (ст. 26-27).

Для увипуклення ще більшої необґрунтованости теорії Шахматова, проф. Ковалів в своїй праці докладно розглядає також міркування білоруських вчених (кривічів) проф. Янка Станкевича та Давидовича-Городзенського, які переконливо доводять, що й білоруська мова також має своє окреме місце в родині інших слов'янських мов і була цілком незалежна від будь-яких проміжних стадій в її розвитку (ст. 29). Доводи вищезгаданих білоруських вчених також у великій мірі послаблюють теорію „спільноруської прамови" Шахматова.

„Можемо в кінці ствердити, — каже проф. Ковалів, що всі слов'янські народи мають свою понадтисячолітню історію, кожний має свою історичну традицію, кожний витворив собі свою питоменну йому національну культуру, отже і свою окрему мову. Між цими мовами зберігається ще деяка, так би мовити, систерна близькість, що нагадує про колишню праслов'янську однісь" (ст. 44).

Ці міркування автора нам, українцям, треба добре затямити та ними постійно керуватись, бо ще й тепер деякі російські кола на еміграції всіма силами намагаються нашу мову знецінити, права її звузити та звести лише до ролі звичайного „малоруського наріччя" єдиної російської мови.

Закінчуючи цю коротеньку бібліографічну замітку, вказаним буде висловити признання проф. П. Ковалеву та Інститутові Слов'янознавства УВАН в Канаді за опублікування цієї цінної і актуальної праці, що в першу чергу мала на меті вказати читачам на рівнорядне місце нашої мови в родині інших слов'янських мов, а тим само і піднести її значення, як також подекуди і впровадити ширші кола нашого загалу в сферу науково - філологічних зацікавлень.

Як довідуємось з преси, проф. П. Ковалів виготував до друку нову, більшу наукову працю п. н. „Проблеми формування української мови". Сподіваємось, що знайдуться щирі меценати української науки і допоможуть авторові видати й цю потрібну й важливу для нас працю.

о. С. Гаюк.

ЗУАДКомітет починає нову переселенчу акцію

(Продовження)

Спідуючі родини з Німеччини прохають американських українців помогти їм переселитися до ЗДА на основі нового іміграційного закону з 1953 р.

ЛИСТА ч. 18.

Вабич Сергій; Ваган Володимир, Маргарета; Дідух Осип, Рената, Артур; Гамалій Іван; Гнида Володимир; Кобилецький Стефан; Коврига Іван; Кухта Іван, Василина; Левчук Галина; Логвин Петро, Катерина, Володимир, Ольга, Ліда; Міхоцький Петро, Анна, Розалія, Омелян; Панасюк Микола, Розалія, Ірина; Пірожак Іван, Тереза, Юзефа, Юрко, Йосип, Анна; Писарек, Микола, Ніна, Соня, Валя, Галина; Рісепов Володимир, Катерина, Надя, Люба; Щербина Ілько, Варвара; Сеньо Іван; Скібінський Микола; Шумовський Юрій, Анна; Малявко Ніна, Варвара; Волосянка Микола; Залеський Едвард, Катерина, Магдалена.

Щоб запевнити цим особам приїзд до ЗДА треба, щоб американський громадянин підписав ашуранс, запевняючи помешкання, працю і — що новоприбулі не стануть тягарем для американського суспільства.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, INC.
P. O. Box 1661, Phila. 5, Pa.
Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

● Досі тільки про двох американських вояків, які не захотіли вернутися з комуністичної Кореї до ЗДА — надійшли вістки: один із них недавно помер, а другий написав своїй матері, яка їздила по нього до Японії (її не пустили до Кореї), що він відвідав місто Пейпінг у Китаї.

● Бразилійська Палата Послів більшістю 136 до 37 голосів відкинула внесок про переведення суду над президентом держави Гетулія Д. Варгаса. Його вимагали судити за те, що хотів укласти таємну умову з аргентинським президентом Пероном і за те, що не дотримувався бюджету.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

Вступайте в члени УНСОЮЗУ!

† Ділимося сумною вісткою, що дня 11-го червня 1954 р., помер

бл. п. ГРИГОРІЙ ПРУС,

роджений 1906 р., в Ходачкові Малім, пов. Тернопіль. Полишив в смутку дружину Герію замешкалу 45-18 — 39 Pl., Sunnyside, L. I., N.Y., маму і брата в краю і брата в Бразилії. Належав до Amer. Legion Post N. 1260. Похорон відбувся 16-го червня з похор заведення П. Яреми до церкви св. Володимира, 14. вул., і на цвинтар Mount Olivet, Maspeth, L.I.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Овчар.

ПОДЯКА

Складаємо щиру подяку ВПов. Панству Дир. Укр. Ванку в Клівленді, Огайо, Іванові і Олені Тарнавським за опіку, поміч і ввесь труд, який жертвували Покійному **Іванові Панталюкові,** почавши від виставлення ашурансу аж до останніх днів життя Покійного.

Рівнож складаємо щиру подяку ВПов. Паням Іванні та Ірині Тарнавським за піддержку на дусі і розраду в важких роках життя Покійного на еміґрації, — Докторам Smith-ові Н. Грушкевичеві за лікарську опіку, ВПреп. Сестрам Сл. Прч. Д. М. в Sloatsburg, N. Y., а зокрема ВПреп. Сестрі Настоятельці Калісті і Сестрі Олімпяді за прийняття його до їх Дому, за їх віддане піклування в часі його хвороби і при урядженні похорону, — Всечесним Отцям Др. Василеві Федашеві і Петрові Мельничукові за душпастирську опіку і участь в похороні, та всім, що взяли участь в похороні, або іншим способом чимнебудь прислужилися Дорогому Покійному **Іванові Панталюкові.**

Щире — Сердечне — Спасибі.

РІДНЯ.

†

Ділимося з Громадянством і Знайомими сумною вісткою, що у Слоатсбурґу, Н. Й., дня 4-го червня 1954 р., упокоївся в Бозі, прийнявши Найсвятіші Тайни наш Дорогий і Незабутній Вуйко і Шваґер

бл. п. ІВАН ПАНТАЛЮК

ур. 20. січня 1885 р. у Малому Гвіздці, Західна Україна, бувший директор ліквідатури Центробанку у Львові.

Заупокійне Богослуження відбулося дня 8-го червня ц. р., в каплиці Сестер Служебниць Пр. Д. М. в Слоатсбурґу, Н. Й., а похорон того ж дня на цвинтарі в Дарлінґтон, N. J., де спочив на віки, далеко від Рідної Землі, яку дуже любив і все тужив за поворотом до Рідного Краю.

Вічна Йому Пам'ять!
Анатоль, Ірина і Христя БАЗИЛЕВИЧІ
о. Євген і Анна БАХТАЛОВСЬКІ
Оксана і Микола ПРИПЛЕСІ
Дарія і Михайло ДУДРИ
Іван і Григорій ЯРЕМЧУКИ

ТАРЗАН, ч. 3294. Зустріч в темноті

RETURNING TO THEIR QUARTERS, TARZAN AND GEMNON LEFT VOLTHAR TO RETIRE, SINCE HE WAS LEAVING THE FOLLOWING MORNING FOR CATHANE.

Вернувшись до помешкання, Тарзан і Ґемнон залишили Волтора відпочити, бо наступного ранку він мусів вирушати до Катану.

"AND NOW," SAID GEMNON, "FOR SOMETHING PLEASANT. I AM TAKING YOU TO SEE THE MOST BEAUTIFUL GIRL IN ALL ANTHOR!"

— А тепер, — сказав Ґемнон, — щось приємне. Беру вас з собою, щоб ви подивилися на найкращу дівчину в Анторі!

"I THOUGHT THERE COULD BE NO MORE BEAUTIFUL WOMAN IN ANTHOR," TARZAN SMILED, "THAN THE QUEEN." — "NEMONE WOULD KILL HER," REPLIED GEMNON, "IF SHE KNEW OF HER."

— Я гадав, що тут не може бути кращої жінки в Анторі, — засміявся Тарзан, — як королева. — Немона вбила б її, — відповів Ґемнон, — якби тільки знала про неї.

AS THEY CAME OPPOSITE A DARK ALLEYWAY, A HEAVILY CLOAKED FIGURE STEPPED FROM THE SHADOWS AND HALTED THEM. "TARZAN!" WHISPERED A LOW, CAUTIOUS VOICE.

Коли вони ввійшли в темну алею, важко закутана постать висунулася з тіні і затримала їх. — Тарзане, — прошепотів низький обережний голос.